

Mennesket: det politiske dyret

Etter å ha arbeidet med dette kapitlet skal du kunne:

- forklare forskjellen på en atomistisk og en holistisk form for liberalisme;
- diskutere styrker og svakheter ved den holistiske tilnærmingen til kulturelt mangfold;
- forklare hva som er karakteristisk for kapabilitetstilnærmingen forstått som en tilnærming til livskvalitet;
- diskutere statens plikter overfor sine borgere i lys av kapabilitetstilnærmingen.

Et vanlig liberalt ideal er at staten skal forholde seg nøytral i spørsmål om det gode liv. Ifølge dette idealet skal ikke staten ta stilling til eller favorisere noe bestemt syn på hva som er en god måte å leve på. Statens oppgave er i stedet å legge til rette for at hver og en av oss kan søke vår egen versjon av lykken. For mange har et slikt nøytralitetsideal spesielt mye for seg i flerkulturelle samfunn preget av verdimangfold. Et skarpt skille mellom religion og politikk kombinert

med religionsfrihet kan for eksempel virke som en fornuftig måte å hindre diskriminering på i samfunn der personer med ulike religiøse tilhørighet lever sammen.

Nøytralitetsidealet står i kontrast til en tenkemåte som det er vanlig å føre tilbake til Aristoteles (384–322 fvt.), men som vi også finner hos hans lærer Platon (428–347 fvt.). Etter deres oppfatning er vi mennesker politiske dyr som av natur lever i politiske fellesskap. I etikkdelen har vi sett hvordan appell til det naturlige kan være problematisk i moralsk argumentasjon (se seksjon 14.2). Når Platon og Aristoteles viser til hva som er naturlig for oss, handler det imidlertid ikke om å utlede normer fra empiriske fakta. De tenker seg snarere at alle mennesker har visse iboende målsettinger som bare kan virkeliggjøres i fellesskap med andre. Spesielt tenker de på utvikling av etisk dyd, som forutsetter at vi lever i et godt samfunn med gode forbilder. Som dydsetikere mener de dessuten at utvikling av etisk dyd er en betingelse for å leve et fullgodt liv. Staten har derfor en viktig moralsk oppgave. Den kan ikke forholde seg nøytral i spørsmål om hva som utgjør et godt liv, men har som formål å legge til rette for at vi kan utvikle oss til gode mennesker.

Kan et slikt syn på forholdet mellom stat og individ gå i hop med liberale prinsipper? Og kan det bidra til å løse politiske problemer i flerkulturelle samfunn preget av verdimangfold? I dette kapitlet skal vi se nærmere på to moderne tenkere som på hver sin måte slutter seg til tanken om at vi er politiske dyr. Den ene er den kanadiske filosofen Charles Taylor (1931–). Den andre er den amerikanske filosofen Martha Nussbaum (1947–). Både Taylor og Nussbaum avviser nøytralitetsidealet. Samtidig regner de seg selv som liberale, og de